

ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Вітвіцький С.С.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 352/354:35.072.6

УНІФІКАЦІЯ ПРОЦЕДУР ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Досліджено процедури державного контролю діяльності публічної адміністрації. Розкрито сутність та співвідношення понять «уніфікація» та «систематизація». Проаналізовано доктринальні положення та нормативно-правові акти, на основі яких запропоновано авторський підхід до процедури проведення державного контролю діяльності публічної адміністрації.

Ключові слова: контроль, державний контроль, публічна адміністрація, процедура, стадії, уніфікація, систематизація.

Постановка проблеми. Інтерес до проблеми державного контролю існував завжди. Державний контроль є предметом дослідження різних галузей науки – філософії, економіки, юриспруденції, історії, соціології тощо. Однак сьогодні постала суттєва необхідність опрацювання наукового підходу до уніфікації процедур державного контролю діяльності публічної адміністрації, що визначена декількома обставинами. Насамперед, посиленням гарантій законності контрольної діяльності, що стосується публічної адміністрації як учасника державотворчого процесу. Гарантуючи законність діяльності публічної адміністрації, тим самим формуються запобіжники порушення чинного законодавства, з одного боку, та створюються умови підвищення довіри населення до публічної адміністрації – з іншого.

Проблема наукового розуміння уніфікації процедур державного контролю діяльності публічної адміністрації має важливе як теоретичне, так і практичне значення для розвитку юридичної науки та відкритої держави в Україні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Підґрунтя для подальшого розвитку цієї проблематики закладено у роботах В. Авер'янова, Д. Бахраха, Ю. Битяка, В. Богуцького, В. Гаращука, В. Горшеньова, Д. Лученка, А. Монаєнка, С. Стеценка, О. Хольченкова,

Т. Шапочки, І. Шахова та ін. Вчені доводили доцільність визначення стадій контрольного провадження, тобто застосування загального наукового підходу, за яким визнається процесуальна форма контролю. Хоча загальний підхід не викликав принципових заперечень, однак щодо визначення стадій контрольного провадження єдиний науковий підхід ще не опрацьовано.

Виклад основного матеріалу. Першочергово необхідно з'ясувати сутність терміна «уніфікація» та його співвідношення з терміном «систематизація».

Контрольне провадження є органічною частиною адміністративно-процесуальної діяльності та окремим видом адміністративних неюрисдикційних проваджень [1, с. 509]. Доцільність використання поняття «уніфікація» щодо стадій, процедур контрольного провадження визначена змістом, що полягає в усуненні суперечностей, розбіжностей між різними правовими явищами. Саме таке сприйняття змісту терміна «уніфікація» впливає з доктринального тлумачення термінів «уніфікація у праві» та «систематизація законодавства», які є близькими, але не тотожними.

Уніфікацією в юриспруденції визначено процес приведення чинного законодавства до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин. Уніфікація стосується як правотворчості, так і правозастосування. Термін «систематизація законодавства» означає впорядкування законодавства, приведення його до внутрішньо узгодженої системи [2, с. 812, 921]. Уніфікація і систематизація полягають в упорядкуванні. Проте уніфікація стосується ширшого явища – права, в якому забезпечено одноманітність правового регулювання. Процедура систематизації застосовується до чинного законодавства, завдяки чому усуваються прогалини, колізії, забезпечується внутрішня узгодженість у правовому регулюванні. Тож систематизація стосується встановлення процедур контрольного провадження у певній послідовності, а уніфікація – усунення розбіжностей при визначенні стадій провадження, процесуального порядку їх здійснення, забезпечення одноманітності у науковому підході до формування стадій контрольного провадження.

Так, В. Горшенёв та І. Шахов виділили стадії логічної послідовності і стадії функціонального характеру у контрольному процесі. До стадій логічної послідовності віднесено: 1) встановлення фактичних обставин справи, до яких належать операції, які пов'язані з аналізом фактичних даних, з доказом їх повноти та вірогідності; 2) вибір та аналіз норм у випадках, коли операції пов'язані із дослідженням юридичних норм, встановленням їх юридичної сили тощо; 3) вирішення справи. Стадіями функціонального характеру названі: 1) організаційно-підготовча; 2) стадія встановлення фактичних обставин справи, аналізу фактів; 3) стадія розробки та прийняття рішення; 4) стадія перевірки виконання рішення [3, с. 160–167]. У свою чергу, Д. Лученко на підставі результатів критичного аналізу наведеного наукового підходу сформував авторське визначення трьох видів стадій контролю: 1) стадії функціонального характеру; 2) стадії логічної послідовності; 3) стадії організації процесу контролю [4, с. 86]. Не заперечуючи в цілому проти підходу Д. Лученка, од-

нак виділені ним види стадій не можемо назвати цілком уніфікованими.

В. Гаращук виокремив три стадії організації процесу контролю: а) підготовчу, на якій проводиться вибір об'єкта контролю; визначаються предмет контролю та засіб здійснення контролю; підбираються особи, які будуть здійснювати контроль; складаються плани його проведення; б) центральну (або аналітичну), на якій проводиться збирання та обробка необхідної інформації; в) підсумкову (заклучну): прийняття рішень за підсумками контролю; доведення його до адресата; надання допомоги підконтрольній структурі в наведенні порядку на об'єкті; наступний контроль за виконанням рішень, що прийняті за підсумками контролю [5, с. 87]. Аналогічний підхід до виокремлення стадій організації контролю та нагляду за законністю у сфері дозвільної діяльності застосувала Т. Шапочка [6, с. 53–54]. Дослідниця підкреслює, що у межах кожної з виділених стадій відповідно до встановлених процедур здійснюється контрольна-наглядова діяльність.

О. Хольченков, досліджуючи проблему контрольного провадження у діяльності податкової міліції, запропонував виділити такі стадії контрольного провадження: 1) інформаційну; 2) аналітичну; 3) стадію оскарження (факультативну); 4) стадію виконання рішення [7, с. 86]. Як аргумент – зазначено, що така класифікація стадій контрольного провадження відповідає умовам автономності кожної стадії.

Я. Іваненко слушно зазначає, що висновки, сформульовані Д. Лученком щодо видів стадій контролю, мають наукове значення, адже вони характеризують контрольне провадження як невід'ємну частину процесу управління. Однак такі стадії характерні і для усього процесу управління, який може бути поділений на окремі стадії функціонального характеру, стадії логічної послідовності та стадії організації процесу управління. У такому контексті, на думку автора, висновок О. Хольченкова щодо стадій контрольного провадження є обґрунтованим, який хоча і сформульований стосовно відповідної процесуально-процедурної діяльності податкової міліції, однак повною мірою може бути використаний як положення про стадії контрольного неюрисдикційного провадження у зв'язку з тим, що враховує і відтворює його специфіку. Враховуючи вказані аргументи, Я. Іваненко також пропонує виділяти інформаційну, аналітичну стадії, стадії оскарження та виконання рішення [8, с. 69–70]. Запропонований науковий підхід може сприйматися з позицій його подальшого опрацювання.

Необхідно зазначити, що процедури оскарження в адміністративному процесі виділяють не усі вчені. Так, на думку Д. Бахраха, загальними для адміністративного процесу, а значить і для кожного з проваджень, є такі стадії: а) аналіз ситуації, у ході якої збирається, вивчається інформація про фактичний стан справ, реальні факти, існуючі проблеми; б) ухвалення рішення (наказу, постанови, інструкції), в якому фіксується воля суб'єкта влади; в) виконання рішення [9, с. 155–156]. Однак, на думку Ю. Битяка, В. Богуцького, В. Гаращука, стадія оскарження або опротестування рішення, що має факультативний характер, є однією із стадій адміністративно-процесуальної діяль-

ності. Іншими стадіями названі: а) аналіз ситуації; б) прийняття рішення у справі; в) виконання прийнятого рішення [10, с. 213–214]. Стадію оскарження чи опротестування рішення у справі, яка має факультативний характер, також виділяє С. Стеценко. Проте, на відміну від наукового підходу вказаних вище науковців, автор розташовує стадію оскарження як останню стадію адміністративного провадження [11, с. 269]. Крім того, С. Стеценко виділяє п'ять стадій адміністративного провадження, поділяючи стадію аналізу ситуації на дві стадії: стадію порушення провадження в адміністративній справі та стадію розгляду адміністративної справи.

Презентовані наукові підходи Ю. Битяка, В. Богуцького, В. Гаращука, С. Стеценка характерні для визначення стадій адміністративно-юрисдикційних проваджень, зокрема – провадження у справах про адміністративні правопорушення. Щодо контрольного провадження, яке більшістю вчених віднесено до адміністративних неюрисдикційних проваджень, наведені стадії адміністративно-процесуальної діяльності потребують коригування як у частині їх переліку, так і змісту.

Важливим є наведення думки І. Машарова, який виділяє такі стадії вирішення адміністративно-наглядової справи: а) порушення наглядової (контрольної) справи шляхом винесення уповноваженою посадовою особою відповідного наглядового органу рішення (розпорядження) про проведення контрольних заходів стосовно індивідуально визначеної фізичної чи юридичної особи; б) здійснення уповноваженою посадовою особою адміністративного органу контрольного заходу щодо індивідуально визначеної фізичної чи юридичної особи; в) визначення результатів здійснення контрольного заходу або комплексу таких заходів та складання відповідного акта (протоколу), який відтворює ці результати; г) прийняття уповноваженою посадовою особою адміністративного органу рішення за результатами здійсненого контрольного заходу або комплексу таких заходів [12, с. 182–184]. Запропонований вченим науковий підхід до визначення стадій адміністративно-наглядового провадження викликає зацікавленість, проте не може бути сприйнятий беззаперечно. Викликають певні застереження стадії порушення наглядової справи та здійснення контрольного заходу. Наявність застереження ґрунтується на тій обставині, що визначеній дослідником процесуальній підставі порушення наглядової справи має передувати низка дій інформаційно-аналітичного характеру, під час яких визначається об'єкт контролю та нагляду. Крім того, визначення стадії як «порушення справи» передбачає, крім запропонованого автором процесуального документа (рішення про проведення контрольних заходів), встановлення ще одного акта-документа, який закріплює початок стадії порушення справи – наприклад, письмовий припис. Також вчений не врахував необхідність планування контрольних дій та встановлення необхідного ресурсного забезпечення. Цілком доречним є доповнення запропонованих стадій стадією перевірки виконання рішення, прийнятого за результатами контролю.

У наукових дослідженнях з фінансового права були піддані аналізу переважно питання розвитку матеріальної частини контрольних правовідносин.

Щодо процесуальної частини – слід вказати на роботи Ю. Боднарука, І. Криницького, Л. Касьяненко та ін. Так, Ю. Боднарук доводив наявність процесуальної складової податкового права і зазначав, що структурно податковий процес є системою податкових проваджень, які розподілені за стадіями реалізації податкового зобов'язання. Вчений зазначав, що податкові провадження не належать до адміністративного процесу, а є складовими податкового процесу як самостійного правового явища [13, с. 56]. І. Криницький доводив, що податкове право включає Загальну, Особливу та Процесуальну частини. Конструкція Процесуальної частини складається з інститутів (наприклад, правовий інститут процесуальних строків чи правовий інститут процесуальної відповідальності), субінститутів (відповідно правові субінститути строків з податкової звітності чи контролю) та окремих податково-процесуальних правових норм [14, с. 15–16]. Л. Касьяненко досліджувала поняття, особливості фінансово-правового процесу, його місце у системі права, виділяла принципи і стадії такого процесу [15]. Наведені теоретичні положення з фінансового права, безумовно, сприяють розвитку юридичної науки і є важливим науковим доробком. Поряд із цим, вчені, які аналізували процесуальну форму фінансово-правових контрольних відносин, спиралися на досягнення науки адміністративного права і процесу, відштовхуючись від яких та враховуючи предмет наукового аналізу формували авторські теоретичні висновки у галузі фінансового права. Саме тому їх досягнення можуть мати продовження саме у фінансово-правових дослідженнях. З позицій адміністративного права і процесу відповідні теоретичні висновки можуть бути враховані з інформаційною метою.

Узагальнюючи, слід зазначити, що наукова полеміка тільки підтверджує вірність та справедливість висновку про відсутність єдиного підходу встановлення стадій контрольного провадження.

Для уніфікації процедури державного контролю діяльності публічної адміністрації важливим є звернення до положень чинного законодавства. Сучасний стан правового регулювання контрольної діяльності в цілому і публічної адміністрації зокрема, можна визначити як динамічний, якому притаманна рухливість, часта змінюваність правових приписів у зв'язку із врегулюванням здебільшого підзаконними актами. У законах визначено переважно компетенцію певних суб'єктів владних повноважень (органів публічної адміністрації) щодо здійснення контролю. Процедури ж здійснення контрольних дій закріплені, як правило, у підзаконних нормативно-правових актах. До нормативно-правового акта, яким уніфіковано процедури контролю за виконанням правових актів Президента України, можна віднести Указ Президента України «Питання контролю за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України» від 26 липня 2005 р. У ньому процедури контролю за виконанням актів, доручень систематизовано у такі етапи: 1) постановка на контроль, визначення форм і методів контролю; постійний моніторинг; проведення в разі потреби поглибленого вивчення і перевірок стану виконання актів, доручень із залученням відповідних органів та фахів-

ців, заслуховування на нарадах або спеціальних засіданнях повідомлень посадових осіб; здійснення періодичного узагальнення стану виконання актів, доручень, підготовка аналітичних матеріалів, звітів про хід їх реалізації; 2) контроль стану виконання актів, доручень; 3) інформування Президента України про хід виконання актів, доручень та надання Державному секретарю України пропозицій щодо здійснення подальшого контролю за їх реалізацією; 4) зняття з контролю завдань, визначених актами, дорученнями [16].

Опрацьовуючи науковий підхід до уніфікації державного контролю діяльності публічної адміністрації, доцільно вказати і про Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм» від 10 серпня 2004 р., якою встановлено механізм здійснення Держфінінспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (далі – аудит ефективності). Обрання саме цього нормативно-правового акта здійснено у зв'язку із тим, що у ньому відтворено підхід нормотворця до унормування контрольних процедур. Постанова містить перелік контрольних процедур, які можуть бути систематизовані у стадії, оскільки відповідають ознакам стадій контрольного провадження. Так, аудит ефективності починається з надсилення розпоряднику бюджетних кошів повідомлення, тобто розпочинається з процесуального документа. Процедурам аудиту передуює складання плану, який має бути затверджений в установленому порядку. Серед процесуальних актів передбачено гіпотези (припущення), висновки, аудиторський звіт. По суті, процедури аудиту ефективності являють собою такі стадії контрольного провадження: 1) підготовча; 2) центральна (власне проведення аудиту); 3) підсумкова (заклучна) [17]. Щодо процедури оскарження, вона проводиться в окремому процесуальному порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

Підводячи підсумки, необхідно вказати, що для уніфікації процедур державного контролю діяльності публічної адміністрації може бути застосовано науковий підхід, за яким виділено процесуальну форму відповідних контрольних дій, та, відповідно – виділяється контрольне провадження. Уніфікація процедур контролю діяльності публічної адміністрації являє собою визначення змісту процесуальної форми контрольних дій, що стосуються результатів діяльності публічної адміністрації (проміжних чи кінцевих) і полягає у встановленні за єдиним одноманітним підходом процедур контролю, їх послідовності із подальшою систематизацією у стадії контрольного провадження.

Враховуючи наукові погляди щодо визначення стадій контрольного провадження, а також підхід нормотворця до викладення правових приписів, спрямованих на унормування процедур контролю, який полягає у закріпленні процедурними документами початку і завершення процедури контролю, викладенні у логічній послідовності таких процедур, встановленні змісту цих процедур, відповідних теоретичним положенням про стадії контрольного провадження, дозволяє виділити такі стадії державного контролю діяльності

публічної адміністрації: 1) стадія підготовки, у межах якої збирається інформація про фактичний стан діяльності публічної адміністрації, розробляється план проведення контрольних заходів, їх ресурсного забезпечення, визначаються напрями взаємодії між суб'єктами контрольної діяльності, проводяться необхідні підготовчі дії (готуються документи, направляються запити тощо); 2) аналітична стадія, під час якої встановлюється відповідність діяльності публічної адміністрації, що піддана контролю, чинному законодавству. У межах цієї стадії порівнюється реальний стан справ із правилами, встановленими чинним законодавством; 3) стадія прийняття рішення (підготовки акта, висновку тощо) за результатами аналітичної діяльності, доведення його до адресата; 4) стадія перевірки виконання рішення, під час якої визначається ступінь виконання правових вимог, передбачених у рішенні.

Дії і процедури у межах кожної стадії контролю здійснюються із відповідною метою: а) на стадії підготовки до проведення державного контролю діяльності публічної адміністрації дії і процедури здійснюються з метою встановлення інформаційних, кадрових та інших ресурсів, необхідних для якісного проведення контролю; б) на аналітичній стадії дії і процедури спрямовані на об'єктивне визначення відповідності стану об'єкта та предмета державного контролю вимогам, встановленим чинним законодавством; в) на стадії прийняття рішення дії і процедури спрямовані на формування остаточного індивідуального правового акта, в якому закріплено рішення щодо відповідності чинному законодавству діяльності публічної адміністрації, а також пропозиції з усунення виявлених недоліків; г) стадія перевірки виконання рішення здійснюється з метою державного контролю виконавчої дисципліни, встановлення реального стану виконання приписів, наведених у рішенні, прийнятому за результатами контролю, та визначення міри і ступеня ефективності проведення контролю.

Висновки. Ця проблематика має істотне значення, адже результати відповідних наукових досліджень сприятимуть послідовному, комплексному і системному реформуванню сучасного державного ладу України. Орієнтиром у досліджуваному напрямі, передусім, мають бути висновки вітчизняної юридичної науки з урахуванням національних особливостей. У свою чергу, вітчизняна практика повинна сприймати конструктивні ідеї та позитивний досвід зарубіжних країн.

Бібліографічні посилання

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / ред. кол. В. Б. Авер'янов (голова). – К., 2004. – Т. 1 : Загальна частина. – 584 с.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученко. – К., 2007.
3. Горшенев В. М. Контроль как правовая форма деятельности / В. М. Горшенев, И. Б. Шахов. – М., 1987.
4. Лученко Д. В. Контрольне провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Лученко Дмитро Валентинович. – Х., 2003.
5. Гаращук В. М. Контроль та нагляд в державному управлінні / В. М. Гаращук. – Х., 2002.

6. *Шапочка Т. І.* Адміністративно-правові засади контролю та нагляду за законністю у сфері дозвільної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Шапочка Тетяна Іванівна. – Сімферополь, 2011.
7. *Хольченков О. М.* Контрольне провадження в діяльності податкової міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Хольченков Олександр Миколайович. – Х., 2005.
8. *Іваненко Я. Л.* Адміністративні неюрисдикційні провадження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Іваненко Яна Леонідівна. – К., 2011.
9. *Бахрах Д. Н.* Административное право России : учеб. для вузов / Д. Н. Бахрах. – М., 2002.
10. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – К., 2005.
11. *Стеценко С. Г.* Адміністративне право України : навч. посібник / С. Г. Стеценко. – К., 2007.
12. *Машаров И. М.* Административно-публичная деятельность в России. Проблемы правового регулирования : монография / И. М. Машаров. – М., 2009.
13. *Боднарук Ю. В.* Податкові провадження в Україні: теоретико-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Боднарук Юрій Володимирович. – Одеса, 2007.
14. *Криницький І. Є.* Теоретичні проблеми податкового процесу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. Є. Криницький. – К., 2010.
15. *Касьяненко Л. М.* Фінансово-правовий процес : монографія / Л. М. Касьяненко. – Ірпінь, 2010.
16. Питання контролю за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України : Указ Президента України від 26 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 30. – Ст. 1788.
17. Про затвердження Порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 32. – Ст. 2144.

Витвицкий С. С. Унификация процедур государственного контроля деятельности публичной администрации. Исследованы процедуры государственного контроля деятельности публичной администрации. Раскрыты сущность и соотношение понятий «унификация» и «систематизация». Проанализированы доктринальные положения и нормативно-правовые акты, на основе которых предложен авторский подход процедуры проведения государственного контроля деятельности публичной администрации.

Ключевые слова: контроль, государственный контроль, публичная администрация, процедура, стадии, унификация, систематизация.

Vitvitskiy S.S. Unification of state control procedures of the activity of public administration. In this article we explore the state control procedures of the activity of public administration. We underscore the absence of a consistent approach towards the establishment of the stages of the control proceedings of public administration activity.

The essence and interrelationship of the concepts of unification and systematization have been fully explored. Unification and systematization consist in ordering. Regarding the use of the term ‘unification’ in the stages of control proceedings, its feasibility is defined by the content that lies in the elimination of discrepancies and contradictions between different legal events. Moreover, unification deals with a broader phenomenon, that is the law which ensures the uniformity of legal regulation. The procedure of systematization is used towards current legislation, ensuring the elimination of gaps, collisions and providing internal consistency in the legal regulation. Therefore, systematization involves establishing control proceedings in a certain sequence, meanwhile unification deals with removing discrepancies in determining the stages of proceedings, procedural order for their implementation and guarantees uniformity in the scientific approach towards the stages of control proceedings.

Taking into account the scientific views on the definition of the control stages of

proceedings and the policy makers' approach towards the statement of legal instructions aimed at normalization of control proceedings there have been identified the following stages of the state control of the activity of public administration: 1) the preparation stage; 2) analytical stage; 3) stage of the decision-making (act preparation, conclusion, etc.) in accordance with the results of analytical work; 4) verification stage of decision execution. There has been determined the goal according to which actions and procedures within each control stage are carried out.

Keywords: *control, state control, public administration, procedure, stages, unification, systematization.*

Надійшла до редакції 25.12.2015

Кайдашев Р.П.

кандидат юридичних наук
(Міжрегіональна академія
управління персоналом)

УДК 342.95

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз історичних джерел, в яких містяться відомості про становлення та розвиток інституту перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві України. Аналіз витоків становлення та розвитку інстанційної системи перегляду судових рішень в адміністративному процесі дозволяє зробити висновок, що сьогодні вже ні у кого не викликає сумнів те, що призначення інстанційної системи перегляду судових рішень – відновлення порушеного права, скасування незаконного судового акта.

Ключові слова: *адміністративний процес, адміністративне судочинство, адміністративний суд, судові рішення, перегляд судового рішення.*

Постановка проблеми. Будь-яку сучасну цивілізовану державу доволі складно уявити без існування інституцій, що забезпечують можливість оскарження судових рішень. Кількість інстанцій, які здійснюють перегляд, процедурні особливості оскарження, порядок перегляду рішень, можливі результати та інші чинники, дещо різняться залежно від специфіки правової системи тієї чи іншої держави, проте забезпечення можливості оскарження судового рішення є загальновизнаним юридичним стандартом. Слід зазначити, що можливість оскарження рішень першої інстанції до вищестоящих судів сьогодні сприймається як аксіома. Поряд із цим, розвиток інституту оскарження судових рішень пройшов тривалий та складний шлях від зародження самої ідеї про багатоступеневість судової системи до втілення її в одну з основних засад усіх процесуальних галузей права [1, с. 96].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання перегляду судових рішень завжди привертало значну увагу науковців. Серед робіт з даної проблематики можна згадати праці процесуаліс-